

ÚŘAD PRO VYNÁLEZY
A OBJEVY

POPIS VYNÁLEZU K AUTORSKÉMU OSVĚDČENÍ

198331

(11)

(B1)

(51) Int. Cl.³

B 23 B 31/04

B 23 Q 3/152

(22) Prihlášené 27 12 71

(21) (PV 9002-71)

(40) Zverejnené 17 09 79

(45) Vydané 30 03 82

(75)

Autor vynálezu

KAMAS RUDOLF, BRATISLAVA

(54) Zariadenie pre automatické upínanie vrtákov

Vynález sa týka zariadenia pre automatické upínanie vrtákov, ktoré pri vŕtaní vŕtacím tlakom automaticky upína vrtáky, najmä vrtáky s cylindrickými stopkami, teda nemá žiadny kľúč na upínanie vrtákov. Má tri rovnaké klinové čelusti oproti sebe šikmo posuvne uložené v dolnom valcovom telese, ktoré je posuvne a točne uložené v dutom valci a je opatrené v dolnom konci axiálnou dierou s čelným oporným dnom upínaných vrtákov, pritom jeho trojbokým driekom je posuvne uložené v osovej trojbokkej diere oporného krúžka čelustí. Okrem toho je posuvne upevnené na pevnom čape s axiálnymi perami, horného protihľého, súosového valcového telesa, ktoré má v hornom konci čelnú, osovú, axiálnu, kuželovú dieru na upevnenie vretena pracovného stroja a je točne spojené prostredníctvom guliek s dutým valcom.

V terajšej technike známe upínadlá vrtákov s cylindrickými stopkami upínajú vrtáky pomocou kľúčov, ale pri vŕtaní se v nich vrtáky uvoľňujú a potom ich cylindrické stopky čelusti upínadla oškrabávajú a tak vrtáky poškodzujú, pritom kľúčom silno upnutý vrták sa v upínadle ťažko uvoľňuje, a to je pri výmene vrtákov nepraktické. Teda upínadlá, ktoré pomocou kľúčov upínajú

vrtáky, sú neekonomické, lebo poškodzujú vrtáky, nepraktické, lebo sa ťažko v nich vrtáky upevňujú a uvoľňujú. Druhý druh upínadla, ktorý nemá kľúča a vrtáky sa v ňom upevňujú ručným otáčaním vonkajšieho dutého valca a tým v ňom kuželmi sťahované klinové čelusti upnú vrták, ktorý sa pri vŕtaní ešte automaticky upína pomocou skrutky, otáčaného točným, rezným odporom vrtáku, tiež neupína dobre vrtáky tak, ako upínadlá s kľúčmi. Aby vrtáky s cylindrickými stopkami upínadlo spoľahlivo, dobre upínalo, musí byť vrták v ňom upnutý veľkou silou, ktorá odpovedá jeho vrtacie-mu tlaku. Ukázalo sa, že rezný odpor otáčania pri vŕtaní, nestačí na automatické upnutie vrtáka, pomocou skrutky, ale je väčší odpor vrtáka pri vŕtaní a to je odpor materiálu, hlavne tvrdého, proti vniknutiu vrtáku do materiálu, lebo vrták sa musí veľkou silou tlačiť, hlavne do tvrdých materiálov, aby vŕtal a tento vrtací tlak na vrták stačí, aby bol vrták s cylindrickou stopkou v upínadle automaticky spoľahlivo, dobre upnutý, tak aby vrták pri vŕtaní nebol poškodený.

Upínadlo vrtákov s cylindrickými stopkami, ktoré pri vŕtaní automaticky využíva na upnutie vrtáku, silu tlaku na vrták, čiže

vŕtacieho tlaku, je v terajšej technike neznáme. Takýmto upínadlom vŕtákov je upínadlo so zariadením podľa tohoto vynálezu. Nemá žiadny kľúč, vŕtáky sa v ňom ľahko upevňujú a uvoľňujú, pritom pri vŕtaní dobre a spoľahlivo, bez poškodzovania držia vŕtáky.

Ako podstatu vynálezu, zariadenie pre automatické upínanie vŕtákov, má dolné valcové teleso, axiálne posuvne uložené v dutom valci, vytvorený trojboký driek posuvne uložený v trojbokej diere oporného krúžka troch klinových čelustí a je opatrené v jeho dolnej osovej diere, čelným oporným dnom upínaných vŕtákov a v jeho hornom konci osovú dieru v krotej je axiálne posuvne uložený čap s axiálnymi istiacimi perami, horného súosového valcového telesa, ktoré je na svojom obvode točne spojené prostredníctvom guľiek s dutým valcom.

Zariadenie pre automatické upínanie vŕtákov, podľa vynálezu, nemá žiadny kľúč, vŕtáky najmä s cylindrickými stopkami sa v ňom upínajú ručným otáčaním vonkajšieho dutého valca a pri trtaní dodatočne automaticky upína vŕtáky silou vŕtacieho tlaku a tak upína vŕtáky spoľahlivo, dobre, vŕtáky v ňom neklžu, teda sa nepoškodzujú, tým vykazuje značný ekonomický a technický pokrok.

Automatické upínadlo vŕtákov so zariadením podľa vynálezu, je nakreslené pre vŕtáky od 0 do 13 mm priemeru, a to na obr. 1 v dĺžkovom reze cez os, na obr. 2 v priečnom reze a na obr. 3 je čiastočný bokorys oporného krúžka s posuvne upevnenou čelustou. Pozostáva z vonkajšieho dutého valca 1 na povrchu ryhovaného a po celej dĺžke vo vnútornej valcovej stene opatreného vyrezaným závitom, do ktorého je všroubovaný troch rovnakých čelustí 11 oporný krúžok 10 so súosovou trojbokou dierou posuvný po trojbokom drieku 5 dolného valcového telesa 4 axiálne posuvne a točne uloženého v dutom valci 1 a axiálne posuvne čelne spojeného s protíhlým, súosovým valcovým telesom 2 a tieto dve valcové telesá 2, 4 sú točne upevnené v čelných koncoch dutého valca 1. V opornom krúžku 10 od seba na 120 stupňov, sú hornými koncami čelne opreté a posuvne upevnené tri rovnaké klinové čelusti 11, šikmo od osi otáčania odklonené a posuvne uložené v spodnom valcovom telese 4 s dolnou, súosovou, čelnou axiálnou dierou s pevným oporným dnom 6 upínaných vŕtákov, posuvne točne uloženom v dolnom, čelnom zúženom hrdle dutého valca 1. Jeho trojboký driek 5 s koncovou, čelnou, osovou dierou je posuvne nasunutý na protíhlý, súosový pevný čap 3 s troma axiálnymi, okrúhlymi perami 15, horného, protíhlého súosového valcového telesa 2 s ktorým je takto axiálne posuvne spojené dolné valcové teleso 4. Horné

valcové teleso 2 má v hornom konci čelnú, osovú, axiálnu kúželečnú dieru pre upevnenie na vreteno pracovného stroja a na obvode v jeho vonkajšej valcovej stene má vytvorený polokruhly žliabok k torom sú jednými polovicami zapustené a valivo uložené ocelové guľky 16, druhými polovicami zapustené a valivo uložené v protíhlom polokruhľom žliabku vytvorenom na vnútornej strane valcovej steny spojovacieho prstenca 7, skrutkovaného a axiálnym kolíkom 9 poisteného proti vyskrutkovaniu, v hornom, čelnom konci dutého valca 1. Spojovací prstenec 7 má radialnu montážnu dierku ocelových guľiek 16, vyplnenú zátkou 8.

Tesniaci krúžok 14 medzi prstencom 7 a horným valcovým telesom 2 slúži proti vnikaniu prachu medzi ocelové guľky 16. Ako podstatu vynálezu, zariadenie pre automatické upínanie vŕtákov, má jeho dolné valcové teleso 4, axiálne posuvne uložené v dutom valci 1, vytvorený trojboký driek 5 posuvne uložený v trojbokej diere oporného krúžka 10 troch klinových čelustí 11 a je opatrené v jeho dolnej osovej diere, čelným, oporným dnom 6 upínaných vŕtákov a v jeho hornom konci čelnou, osovou dierou v krotej je axiálne posuvne uložený čap 3 s axiálnymi istiacimi perami 15 horného, súosového telesa 2, ktoré je na svojom obvode točne spojené prostredníctvom guľiek 16 s dutým valcom 1.

Pri vŕtaní, upnutý vŕták v automatickom upínadle so zariadením, podľa vynálezu, svojou stopkou čelne opiera o pevné oporné dno 6 v čelnej, osovej diere dolného axiálne posuvného valcového telesa 4 v dutom valci 1 a axiálne posuvne spojeného s pevným čapom 3 protíhlého súosového horného valcového telesa 2. Jeho axiálny posun umožňujú čelné medzery 12, 13 medzi dvoma valcovými telesami 2, 4 z ktorých horné valcové teleso 2 je tlačené vretenom pracovného stroja a dolné teleso 4 je oproti nemu tlačene upnutým vŕtákom, pritom v ňom posuvne uložené tri rovnaké čelusti 11 sú čelne opreté o krúžok 10 zaskrutkovaný v dutom valci 1, ktorý je točne upevnený horným, čelným koncom, prostredníctvom spojovacieho prstenca 7 s ocelovými guľkami 16 v vhodnom valcovom telese 2 upevnenom na vretení pracovného stroja. Tak sú tri rovnaké klinové čelusti 11 upínadla, pri vŕtaní automaticky vŕtacím tlakom pritláčané na upnutý vŕták a čím je vŕtací tlak väčší, tým sa vŕták v upínadle so zariadením podľa vynálezu, pevnejšie upína.

Automatické upínadlo so zariadením podľa vynálezu, nemá žiadny kľúč, vŕtáky s cylindrickými stopkami upína ručným otáčaním jeho vonkajšieho, na povrchu ryhovaného dutého valca 1 a okrem toho sú vŕtáky v upínadle pri vŕtaní vŕtacím tlakom automaticky upínané tak, že sa nemôžu v upí-

nadle uvoľniť a poškodiť a po vŕtaní sa vrtáky v upínadle ľahko uvoľňujú a vymieňajú. Automatické upínadlo so zariadením po-

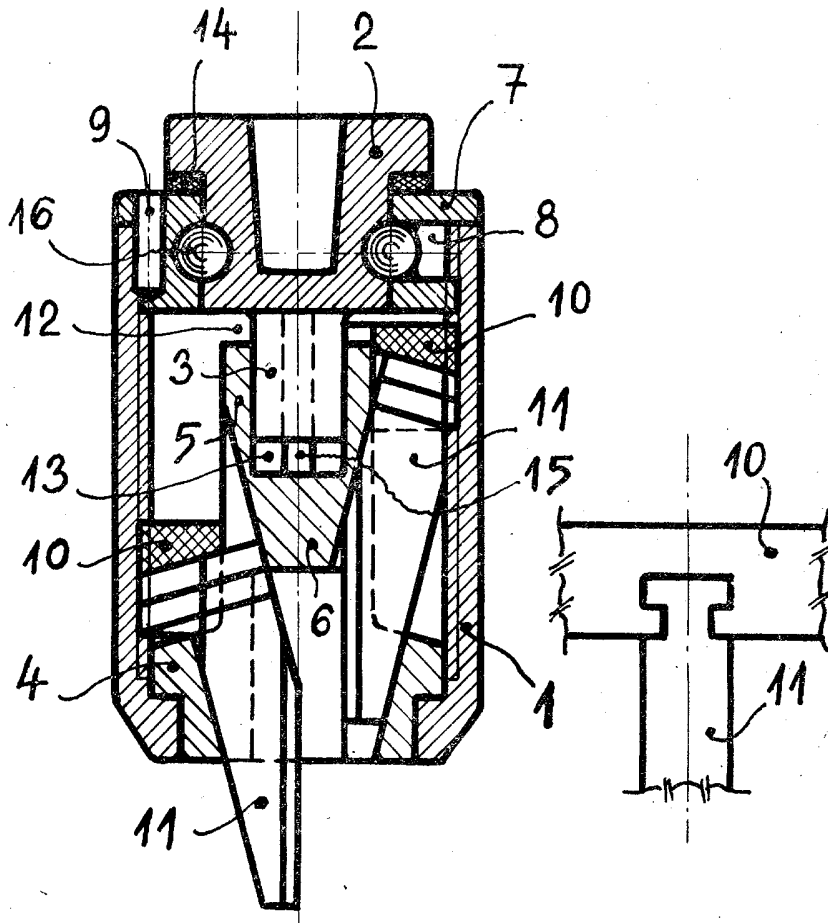
dľa vynálezu, je ekonomické, praktické a môže sa vyrábať pre vrtáky všetkých potrebných veľkostí.

PREDMET VYNÁLEZU

Zariadenie pre automatické upínanie vrtákov, najmä vrtákov s cylindrickými stopkami, pozostávajúce z dutého valca, opatreného vnútorným závitom do ktorého je zaskrutkovaný oporný krúžok troch rovnakých klinových čelustí, posuvne uložený medzi dutým valcom a vnútorným dolným valcovým telesom v ktorom sú posuvne šikmo oproti sebe uložené tri rovnaké klinové čelusti, pritom je posuvne uložené oproti hornému súosovému valcovému telesu, ktoré má v hornom konci čelnú osovú dieru pre upevnenie vretena pracovného stroja, vyznačujúce sa tým, že jeho dolné valcové te-

leso (4), axiálne posuvne uložené v dutom valci (1), má vytvorený trojboký driek (5) posuvne uložený v trojbokej diere oporného krúžka (10) troch klinových čelustí (11) a je opatrené v jeho dolnej, čelnej, osovej diere čelným oporným dnom (6) upínaných vrtákov a v jeho hornom konci čelnou, osovou dierou v ktorej je axiálne posuvne uložený čap (3) a axialnými istiacimi perami (15) horného, súosového, valcového telesa (2), ktoré je na svojom obvode točne spojené prostredníctvom guľiek (16) s dutým valcom (1).

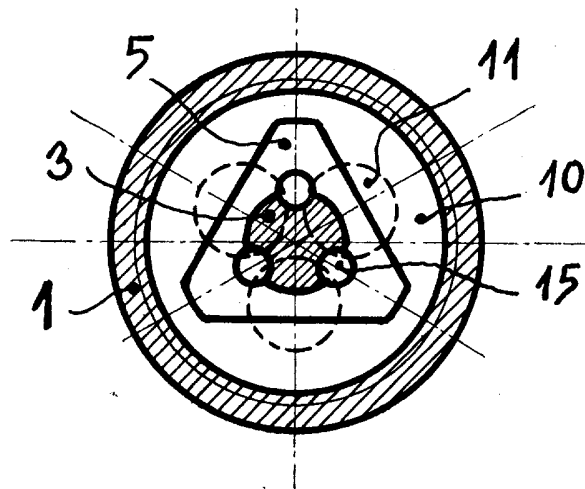
198331

Obr. 1.

Obr. 3

198331

Obr. 2